

Malteški, španjolski, grčki, francuski, i ostali strani mornari kao članovi brodskih posada jedrenjaka Dubrovačke republike u XVIII i početku XIX stoljeća

Od 1745. do 1760. godine na oko 250 trgovačkih jedrenjaka izvanjadranske i jadranske plovidbe Dubrovačke Republike plovilo je i zarađivalo svoj mornarski kruh mnogo više od 2.500 moreplovaca različitih profila pomorskih zanimanja. U to je vrijeme Dubrovačka Republika imala oko 25.000 državljana.¹

Početak XIX stoljeća ukupan broj brodova dubrovačke trgovačke mornarice izvanjadranske plovidbe iznosio je 300 trgovačkih jedrenjaka različitih tipova brodova i oko stotinjak brodova međunarodnog značaja jadranske plovidbe. Na tim je jedrenjacima jadranske i izvanjadranske plovidbe bilo zaposleno više od 5.250 samo dubrovačkih mornara, vođa palube, brodskih pisara, kapetana i drugih brodsko-pomorskih zanimanja.

Trgovačka mornarica Dubrovačke Republike bila je vrlo značajan i zapaženi sudionik u međunarodnom pomorsko-komercijalnom svijetu, uživajući poseban ugled među svjetskim brodarima i stranim trgovcima i prijevoznicima. Dubrovačko je brodovlje sa svojim trgovačkim jedrenjacima duge (izvanjadranske) plovidbe obavljalo značajne i vrlo korisne plovidbene zadatke — ne samo izvan Jadranskog mora — već, također, i izvan Sredozemnog mora, prevozeći strane trgovačke terete između stranih zemalja i mnogobrojnih stranih luka. Manji dio dubrovačke trgovačke mornarice jadranske plovidbe obavljao je prijevoze putnika i tereta između svoje matične i ostalih manjih dubrovačkih luka i pristaništa, a posebno Cavtata (po značaju i veličini, lučkoj organizaciji i dr. to je bila druga luka u dubrovačkoj državi), Zatona, Slanoga (to je bila izvozna luka dijela Hercegovine — posebno za izvoz žive stoke), Trpnja (to je bila posebna dubrovačka izvozna luka za soljenu ribu) i drugih pristaništa, a također i između tih luka i mnogobrojnih luka na našoj istočnojadranskoj obali. Dubrovačka trgovačka mornarica jadranske plovidbe međunarodnog značaja redovno je i vrlo živo obavljala pomorsko-trgovačke zadatke između pristaništa dubrovačke države i mnogobrojnih talijanskih i albanskih luka kao i do otoka Krfa.

U toj dubrovačkoj pomorskobrodarskoj trgovačkoj djelatnosti najznačajniji činilac bili su pomorci — članovi brodskih posada. Oni su bili nosioci ne samo cjelokupnog pomorskog već velikim dijelom i općeg ekonomsko-društvenog života i razvoja te naše male »najpomorskije« republike.

U XVIII i na početku XIX stoljeća na trgovačkom jedrenjaku Dubrovačke Republike duge plovidbe bile su uglavnom ove brodske službe: kapetan-zapovjednik broda, brodski pisar, brodski pisar koji uči nautiku, pilot, vođa palube, kadet, brodski gvardijan (slična služba kao vođa palube), ekonom,

nokjer, brodski tesar (»kalafato«), kormilari, obični mornari, mladići i »mali« — djetići.²

U posadama dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka bilo je i stranih državljana, napose na onim izvanjadranske plovidbe. Ukrcaj mornara na dubrovačke brodove Pravilnik Dubrovačke Republike o nacionalnoj plovidbi 1745. je u članu V. ovako odredio: »Kapetani i patruni brodova kojima se izdadu pomorske povlastice moraju imati posadu naše narodnosti: ne samo oficire nego i sve mornare osim jednog, i to onda kada bi taj jedan trebalo da posluži kao pilot, ili u slučaju smrti ili sličnog nesretnog slučaja, zbog čega bi nedostajao neki od mornara naše nacionalnosti s kojim su pošli na putovanje (iz Dubrovnika). U tom slučaju kapetani i patruni mogu ih nadomjestiti strancima mornarima do povratka u domovinu... Kapetan(i), patrun(i), ili bilo tko drugi koji upravlja brodom, mora se strogo pridržavati tih propisa pod prijetnom kazne od 100 dukata.«³ Nadalje, član XII istog Pravilnika glasi: »Dana 21. prosinca 1748. Od sada unaprijed, mimo Pravilnika i prednjih odredaba, mogu kapetani i patruni brodova spomenute plovidbe (izvan Jadranskog mora) držati na brodu samo jednu trećinu stranih mornara, uključujući tu pilota i brodskog tesara; poštivajući što se ostaloga tiče, koliko je to moguće, spomenuti Pravilnik i naše odredbe.«⁴ A član XLIII glasi: »Dana 23. siječnja 1765. Iako je već godinama naređeno da se iskrcaju svi mornari Francuzi, koji bi se mogli nalaziti na brodovima naše zastave, i da se ne postavljaju više u popis momčadi tih brodova... ponavlja se naredbe kapetanima i patrunima brodova naše zastave da ih ne ukrcajavaju niti u svoje popise momčadi uvrštavaju, a kad bi se ikad našli, da ih se odmah iskrca i otpusti...«, a to stoga da se »... postigne točno izvršenje naredbe i izvršenje zaključaka uzvišenog

¹ Josip Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII stoljeću. Građa za pomorsku povijest Dubrovnika Jugoslavenske akademije, knjiga 2, Dubrovnik 1959.

² Josip Luetić, Brodarstvo i međunarodna nautičko-komercijalna djelatnost srednjovjekovnog Dubrovnika i Republike Dubrovačke onako kako su viđeni u arhivskom ogledalu Dubrovačkog arhiva. »Arhivist«, 1 — 2, Beograd 1979. Ruggiero Romano, Per una valutazione della flotta mercantile Europea alla fine del secolo XVIII. Studi in onore di A. Fanfani-Vol. V, Firenze 1962. Harriet Bjelovučić, The Ragusan Republic victim of Napoleon and its own conservatism, Leiden (E. J. Brill) 1970.

³ J. Luetić, Pravilnik Dubrovačke Republike o nacionalnoj plovidbi. Građa za pomorsku povijest Dubrovnika Jugoslavenske akademije, knjiga 5, Dubrovnik 1972. str. 83 — 84.

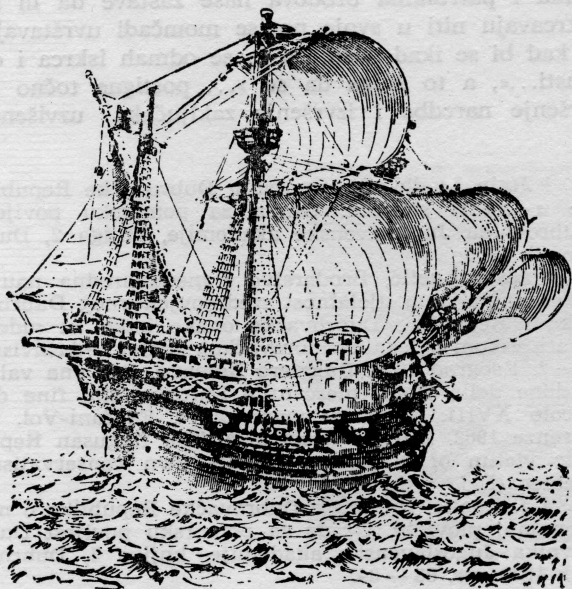
⁴ Isti, Pravilnik, op. cit. str. 86.

Senata od 22. tekućeg, donesenog na molbu gospodina francuskog konzula od 21. siječnja 1765.⁵

Zbog različitih okolnosti, kao na primjer, zbog smrti, bolesti, odmora ili ponekog dezertiranja dubrovačkih mornara, kapetani zapovjednici dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka bili su primorani da na mjesto njihovih uvrste u sastav svoje brodske momčadi strane mornare.

Na osnovi arhivskih izvora utvrdili smo da su samo u vremenu od 1789. do 1805. godine bolovali i tako bili prisiljeni da se iskrcaju s dubrovačkih brodova ovi dubrovački moreplovci: M. Andričević, I. Vuletić, A. Vukotić, J. Senčić, I. Rosi (iz Trpnja), M. Luketa, P. Đivović, T. Pešuti, Puljezi, A. Brsečina, I. Bernardić, M. Rafaeli, P. Bratić (iz Konavala), P. Moreti (iz Cavtata), I. Milošević (iz Zatona) N. Bronzić, I. Božović (iz Konavala), K. Kampaneli, N. Barišić, I. Kličan (iz Konavala), S. Kriletić (s Pelješca) itd.⁶

To je samo djelomičan popis dubrovačkih pomoraca brodova koji su se zbog bolesti morali iskrcati s dubrovačkih brodova, jer je sastavljen samo na osnovi arhivskih vijesti u kojima stoji da ih je pregledao ili liječio te im izdao službeno liječničko uvjerenje o nesposobnosti za plovidbu (među njima najviše je kapetana zapovjednika dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvanjadranske plovidbe). Sigurno je bolesnih i oboljelih dubrovačkih pomoraca bilo mnogo više, ali nismo mogli naći arhivske zapise o tome. Međutim, nešto potpuniji su arhivski izvori o smrtnim slučajevima dubrovačkih pomoraca izvan dubrovačke države. Naime, u slučaju smrti dubrovačkog pomorca u inozemstvu, zbog imovinsko-pravnih odnosa i poslova, zapovjednik dubrovačkog broda na kojem je umro pomorac morao je, uz sudjelovanje dubrovačkih konzularnih predstavnika, sačiniti posebnu pismenu ispravu-dokument s popisom cjelokupne imovine umrlog pomorca. Ta isprava, s imovinom i eventualno s testamentom i drugom potrebnom dokumentacijom slala se vlastima dubrovačke države. Poslana imo-

vina predavana je zakonitim nasljednicima umrlog pomorca. Te činjenice i ti administrativni poslovi oko smrti dubrovačkih pomoraca zabilježeni su u spisima arhivskog fonda Dubrovačke Republike u Historijskom arhivu u Dubrovniku. Jednako se postupalo i u slučaju smrti stranih mornara na brodovima koji su vijali državnu zastavu Dubrovačke Republike.

Pregledavajući te spise uspjelo nam je doći do vrlo zanimljivih i vrijednih vijesti o tome kako su i gdje su sve po stranim lukama i morskim prostranstvima dubrovački pomorci umirali.

Ovo naše istraživanje obuhvatilo je vremensko razdoblje od 1779. do 1808. godine. Iako i ovi podaci i vijesti nisu barem nešto opširniji, ipak smo doznali gdje su, u kojim zgodama i na koji način su umirali ili poginuli neki dubrovački ili strani pomorci koji su plovili na dubrovačkim brodovima.

U nastavku donosimo imena umrlih pomoraca, a za neke i nekoliko raspoloživih podataka.

I. Bule (umro je na Malti), I. Vranjac, B. Božić (umro je u Genovi), A. Kraljević iz Banića (umro je u plovidbi izvan Jadrana na brodu kap. I. Ljubišića), M. Lupi, N. Kraljević (rodом iz Banića), A. Mrgudić s Pelješca, mornar V. Knežević iz Omble (umro na Malti), mornar I. Dabović rodом iz Boke Kotorske, brodski pisar Đ. Senkić (preminuo u Aleksandriji), C. Pavličević iz Trstenoga (izdahnuo je u Aleksandriji na brodu kap. Bratića), N. Filadelfi (umro je u Izmiru), R. Đivović, P. Đurov rodом iz Čepikuća (umro je u Izmiru), V. Radić iz Konavala, I. Prokurica (izdahnuo u Carigradu), P. Bošković iz Konavala (umro je u Carigradu na brodu kap. Bogića), kapetan P. Hajtilović (umro je u Izmiru), N. Vučetić, S. Barač, I. Šilje (bolovao i umro u Engleskoj — oporučno ostavio dio novca Dubrovčaninu Š. Marojici iz Župe dubrovačke »lokandijeru tamo oženjenom«), kapetan I. Pavlović iz Rijeke dubrovačke (umro u Zakintosu), F. Barčić rodом iz Babinog Polja na Mljetu (umro u Solunu), kapetan I. Božović, kormilar M. Pavović (preminuo u Patrasu — tamošnji Turci oduzeli mu robu pa dubrovačke vlasti službeno traže povratak njegove imovine), I. Rudeč (umro u Carigradu — prije smrti učinio testament u kojem određuje da se njegova imovina dodijeli ocu Stipu na Pelješcu), M. Vitezović (rodом sa Šipana, a ubijen u Modonu), kap. A. Brseč (izdahnuo u Tunisu), A. Mirković (nakon bolesti, bolovanja i liječenja umro u bolnici na Malti), brodski pisar N. Vodopić iz Slanoga (nakon teške i neizlječive bolesti preminuo na Cipru), L. Alamat (godine 1804. osuđen na smrt i pogubljen u Philadelphiji — USA), kap. M. Kalačić iz Konavala (umro na Cipru), kap. L. Geric s Pelješca (izdahnuo u Philadelphiji), mornar I. Vuičić, kormilar I. Kikilj (da je umro u Dubrovnik je stigla vijest iz generalnog konzulata Dubrovačke Republike u Trstu), mornar I. Mravljinak rodом s Pelješca (umro na

⁵ Isti, Pravilnik, op. cit. str. 95.

⁶ J. Lučić, Talijanski mornari kao članovi posada trg. jedrenjaka Dubrovačke Republike u 18. i poč. 19. stoljeća. Anali Zavoda za povijesne znanosti IC JAZU u Dubrovniku, svezak XVIII, Dubrovnik 1980. str. 254.

jedrenjaku kap. Marteletija iz Trnovice), mornar M. Paskušić, mornar I. Zafjarić rodod s Lastova (umro u Izmiru), M. Vitezović (umro na Cipru), kormilar I. Božić (izdahnuo na Cipru), kap. N. Jakšić iz Lapada (preminuo za vrijeme plovidbe iz Cipra u Livorno), mornar N. Harković rodod s Hvara, kormilar I. Zec rodod iz Ošljega (umro na Cipru), mornar S. Lazibat (preminuo u Izmiru), vođa palube V. Smokvina iz Smokvine (snašla ga smrt u Tunisu), kap. F. Matković, kap. M. Andrićević, mornar I. Katić, mornar B. Kastrapel s Korčule (umro u Trstu), A. Bratić, Đ. Arčanin iz Konavala (preminuo u Trstu), kap. I. Badnjinić (nestao s broda u plovidbi boreći se nasrtaju olujnog vjetro i mora), kap. M. Marić (umro u Toulonu), I. Seko (umro na Cipru), brodski ekonom P. Burić (umro u plovidbi na jedrenjaku kap. F. Bibice — »pokopan« u plavu grobnicu Sredozemnog mora), mornar I. Zložilo (nestao u plovidbi kroz tjesnac Dardanela), mornar G. Krstelj (umro u SAD), kormilar L. Beson (preminuo u SAD), kap. I. Taljeran (nakon teške bolesti i kratkog bolovanja preminuo u San Thomasu), mornar A. Karaman, kap. I. Žile iz Stona, vođa palube B. Vučina rodod iz Čepikuća (umro u jednoj maloj luci-sidrištu SAD na dubrovačkom jedrenjaku kap. S. Bogića), mornar P. Đivović (umro u Marseilleu), kap. A. Baća, brodski gvardijan Marko Mrgudić (umro u plovidbi po Mediteranu — oporukom ostavio svoju pokretnu i nepokretnu imovinu, u gotovu dosta stranog novca, svojoj braći Antu i Franu), mornar J. Milić iz Slađenovića, M. Čagalj, kap. N. Maras iz Slanoga (izdahnuo na jedrenjaku na pristaništu u Napulju; u troškove za njegov pogreb izvrštena je i pogrebna posmrtna topovska počast »salva« — »sparo di canone«; ovaj pomorski kapetan bio je u rodu s jednim od naših najpoznatijih leksikografa J. Stullijem, a u Napulju je imao i svoju rodbinu), kap. J. Kuničić, mornar I. Kazilar rodod iz Cavata, M. Lučić rodod iz Mrčeva (za nevremena skupljajući košno gornje križno jedro po olujnom vjetru pao u vrlo uzburkano more i utopio se), M. Đivulinović, kormilar M. Rakidija iz Orašca (umro na brodu na vezu u Gibraltaru), mornar L. Šodrnja iz Konavala, M. Bernardić rodod iz Slanoga, mornar J. Hreljić rodod iz Brgata, M. Đivović (umro u Livornu), mornar V. Biskup (umro u Livornu), kap. J. Sokolović (preminuo u Livornu), mornar L. Šurković (izdahnuo u Genovi), I. Guska, mornar I. Čalić rodod s Lastova (umro u Livornu), M. Arkulin (umro na brodu u Livornu).⁷

Dakle, smrću ovih dubrovačkih pomoraca — kapetana zapovjednika brodova, brodskih pisara, vođa palube, brodskih gvardijana i ekonoma, kormilara i mornara — u inozemstvu u plovidbi ili u različitim mnogim stranim lukama, ostajala su prazna radna mjesta u sastavima brodskih posada trgovačkih jedrenjaka Dubrovačke Republike. Njihova mjesta popunjavana su novim pomorcima ponajviše stranim mornarima — osim kapetana zapovjednika brodova koji su morali biti državljani Dubrovačke Republike.

U članu VI Pravilnika o plovidbi 1745. bilo je određeno: »Oficiri ili mornari našeg državljanstva

koji otplove odavle (iz Dubrovnika) našim brodovima put Levanta ili u druge krajeve izvan Jadrana ne mogu i ne smiju iz bilo kojeg razloga i bilo kojom izlikom da napuste brod na kojem su ukrcani do povratka u domovinu, pod prijetnjom kazne od godine dana zatvora za svakoga, osim u slučaju da kapetani ili patruni s njima nepravedno i nezasluzeno loše postupaju. Onda moraju da se žale nacionalnim konzulima, koji će ispitati njihove žalbe i ako dokažu svoje navode, dobit će dekret o iskrcaju. Taj dekret moraju donijeti sa sobom u domovinu i prikazati ga Uredu (Glavne uprave za plovidbu Dubrovačke Republike), koji će ispitati njegovu osnovu i odobriti dekret, ili će kazniti mornara. Ni kapetani ni patruni brodova, pod prijetnjom iste kazne, ne mogu iskrcati mornare, izuzev za zločin koji bi bio dokazan pred nacionalnim konzulima, i o kojem će biti ispostavljen dekret, što ga u domovinu moraju donijeti i prikazati u gore rečeni ured da se stvar ispita i dekret odobri.«⁸ Dakle, kako je zakonodavac i predvidio bilo je i samovoljnih i drugih slučajeva iskrcaja s dubrovačkih brodova. Ovom prilikom donosimo nekoliko primjera različitih iskrcaja mornara s dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka: mornar L. Matoša 1790. godine iskrcao se s dubrovačkog broda bez odobrenja zapovjednika broda i ostao u Livornu. Kormilar Pero Rudenjak se 1800. godine, usprkos zabrani zapovjednika broda, iskrcao u Engleskoj i tako tamo proboravio neko vrijeme. Bilo je nekoliko dezertera s dubrovačkog broda pod zapovjedništvom kap. I. Hiđe. Brodski pisar M. J. Lazarović odlazi iz Dubrovnika u Genovu da se tamo ukrca na dubrovački brod na prazno mjesto brodskog pisara. Mornar L. Tunjica je bio nasilno iskrcan s dubrovačkog broda (poslije je, kada je došao doma, podnio tužbu i dobio parnicu i svu odštetu), a vođa palube S. Čukić traži od brodovlasnika karatista putne troškove nakon iskrcaja u nekoj luci izvan Jadranskog mora za povratak u domovinu — traženo je dobio. Neki su dubrovački mornari i pomorci izostali s broda zbog izdržavanja kazna zatvorom, kao na primjer F. Širun i I. B. Kaznačić.⁹

Izostanci članova brodskih posada u plovidbama dubrovačkih trgovačkih jedrenjaka izvan Jadranskog mora, po Sredozemnom ili Crnom moru i u plovidbama po Atlantskom oceanu, stvarali su, nema sumnje, zapovjednicima vrlo složene probleme, jer je trebalo odmah popuniti prazna mjesta novim članovima brodske momčadi.

Brodovi su morali ploviti i izvršavati točno utvrđene i čvrsto ugovorene povjerene im nautičko-komercijalne zadatke i poslove oko prijevoza putnika i tereta.

Osim gore iznesenih različitih razloga i prilike-neprilika zbog kojih je bilo ukrcavanja-zapošljavanja stranih mornara na trgovačkim jedrenjacima Dubrovačke Republike, bilo je i drugih okolnosti koje su imale baš bitnog utjecaja na popunu posada dubrovačkih brodova stranim državljanima. Naime, iz malog broja državljana Dubrovačke Republike,

⁷ Isti, Talijanski mornari, op. cit. str. 255.

⁸ J. Luetić, Pravilnik, op. cit. str. 256.

⁹ J. Luetić, Talijanski mornari, op. cit. str. 256.

osposobljenog za zanimanja u brodskim službama, nije se moglo regrutirati toliko dubrovačkih pomoraca koliko su u drugoj polovici XVIII i u početku XIX stoljeća zahtijevala radna mjesta u sve većoj dubrovačkoj trgovačkoj mornarici jadranske i izvanjadranske plovidbe. Zacijelo baš upravo pomanjkanje mornara dubrovačkog državljanstva bio je jedan od glavnih uzroka zbog čega su mnogi strani mornari (stranog državljanstva) bili uvršteni u sastave brodskih posada trgovačkih jedrenjaka dubrovačke države.

Prednost u zapošljavanju stranih državljana na dubrovačke trgovačke brodove imali su naši pomorci strane državne pripadnosti, a posebno oni iz Boke Kotorske, Korčule, Hvara, Makarskog primorja, ostale Dalmacije, Brača, Hercegovine itd. Kao mornari stranog državljanstva oni su bili najbrojniji u sastavima dubrovačkih brodskih posada. U razdoblju od 1797. do 1807. godine preko 725 naših pomoraca mletačkog, austrijskog, turskog ili nekog drugog tuđeg državljanstva bilo je zaposleno-ukrcano na trgovačkim jedrenjacima dubrovačke države jadranske i izvanjadranske plovidbe.¹⁰

Iza naših sunarodnjaka stranog državljanstva, zaposlenih na brodovima Dubrovačke Republike, na drugom su mjestu bili talijanski mornari. Tako je od 1746. do 1759. godine preko osamdeset talijanskih mornara — najviše iz Venecije — bilo u sastavu brodskih posada trgovačkih jedrenjaka dubrovačke države izvanjadranske plovidbe.¹¹ Nadalje, od ukupno 470 talijanskih mornara, ukrcanih od 1797. do 1807. godine na dubrovačke brodove izvanjadranske plovidbe, najviše ih je bilo iz Genove (179 mornara), Napulja (75 mornara) i Livorna-Toscane (26 mornara). Talijanskih mornara ukrcanih na brodovima dubrovačke jadranske plovidbe najviše je bilo iz provincije Marche (Ancona, Senigallija, Pesaro).¹²

Međutim, osim naših pomoraca stranog državljanstva i talijanskih mornara koji su bili u XVIII i u početku XIX stoljeća u sastavu brodskih posada trgovačkih jedrenjaka dubrovačke jadranske i izvanjadranske plovidbe bilo je i drugih stranih pomoraca koji su tada plovili na brodovima Dubrovačke Republike. Evo popisa nekih od tih stranaca koji su sredinom XVIII stoljeća bili zaposleni na brodovima dubrovačke države izvanjadranske plovidbe:

M A L T A

CALLINICH Zorzi, 1750.
CASSARI Francesco, 1750. i 1757.
CASSARI Giovanni, 1755.
GULLIA Giacomo, 1755.
GIONETTI Battista, 1749.
LAFREDO Giuseppe, 1759.
POLTO Giulio, 1752.
RADICH Pietro, 1755.
RIZZI Francesco, 1755.
SCARLATI Vincenzo, 1750. i 1751.
TESTAROTTA Michele, 1753.

S O L U N

PETROV Đuro, 1751.
PETROVIĆ Kristo, 1754.

F R A N C U S K A

BONFOR Carlo, 1749.
CAMOLINO Giacomo, 1750. i 1752.
FEDEL Ivan, vođa palube, 1749., gvardijan 1750. (Marseille)
BLAU S., pilot 1746. (Marseille)
BERTON Rajmund, pilot 1748.
LAGET Andrija, pilot 1749.
POISON G. Luj, brodski tesar 1746.
VILLAVI Antonio, 1755.

I Z R A Z N I H K R A J E V A

GENOVESE Bartolo, 1753. (Kipros)
LUXICH Stjepan, 1754. (Albanija)
MATTHEUS Samuel, pilot 1759. (Švedska)
MICHIELI Angelo, 1753. (Pharos)
PIER d'Antonio, pilot 1749. (Kriti)
PIETRO d'Arcipelago, 1745. (Grčka)
FIORENTINO Dimitri, 1750. (Kefalonia)
VIVES Ant., 1750.
BULET Ivan, 1746. pilot
CONCIA Bartul, 1755. (Majorka)
SESACCHI Ivan, 1755. (Carigrad).¹³

Nadalje, evo popisa malteških, španjolskih, grčkih i ostalih stranih mornara (i nekih drugih brodskih zanimanja) koji su od 1797. do 1806. godine bili u sastavu brodskih posada na trgovačkim jedrenjacima Dubrovačke Republike. Popis smo obradili i sastavili abecednim redom prezimena, a sistematizirali smo ih po mjestima i područjima označenim onako kako je to bilo zabilježeno u arhivskim izvornim.¹⁴

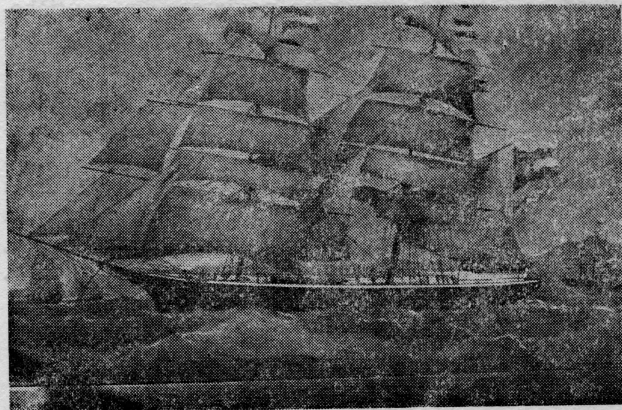
¹⁰ J. Luetić, Naši pomorci stranog državljanstva članovi posada jedrenjaka Dubrovačke Republike (1797—1807). Anali Zavoda za povijesne znanosti IC JAZU u Dubrovniku, svezak XVII, Dubrovnik 1979.

¹¹ J. Luetić, Talijanski mornari, op. cit.

¹² J. Luetić, Talijanski mornari, op. cit.

¹³ J. Luetić, O pomorstvu Dubrovačke Republike u XVIII stoljeću, op. cit.

¹⁴ Popis je izrađen prema arhivskim ispisima iz osam svezaka-knjiga arhivske podserije RUOLI DE BASTIMENTI Historijskog arhiva u Dubrovniku (56—9) sv. 11—18. Uz svako ime u popisu stoji podaci o arhivskom izvoru u skraćenom obliku (radi štednje prostora), a inače bi trebalo da stoji ovako (na primjer): HAD. Ruoli de' Bastimenti za 1800. godine na f. (listu) 26v ili HAD. Ruoli de' Bastimenti, sv. 17, f. 22.

MALTA

1. ALEGRETTO Giovanni, 1797. — sv. 12 f. 8.
2. ALIVIERI Giuseppe, 1799. — f. 64v.
3. ANTINIOLO Xaverio, 1799. — f. 103.
4. ALUNI Lazzaro, 1800. — f. 45; 1802. — sv. 15 f. 18v.
5. BASATIL Vincenzo, 1797. — sv. 11 f. 20.
6. BERETTI Domenico, 1800. — f. 54 i 116.
7. BERION Giuseppe, 1799. — f. 52v.
8. BONALTO Giuseppe, 1801. — f. 108.
9. BONICH Anđelo, 1799. — f. 99; 1802. — sv. 15 f. 20v.
10. BRBORA Lovro, 1799. — f. 82; 1801. — f. 73.
11. BRBORA Vicko, 1799. — f. 82; 1801. — f. 73.
12. CAMELLIERI Francesco, 1800. — f. 42; 1805. — sv. 17 f. 36; 1806. — sv. 18 f. 20.
13. CAMELLIERI Giovanni, 1803. — sv. 16 f. 26.
14. CASALDUNI Santo, 1802. — sv. 14 f. 6.
15. CASSA Giuseppe, 1801. — f. 122v.
16. CARAVANI Giuseppe, 1801. — f. 118.
17. CARAVANI Luigi, 1801. — f. 91v.
18. CARAVANI Michele, 1800. — f. 45; 1802. — sv. 15 f. 18v.
19. DALMAGNA Raffaele, 1799. — f. 72.
20. DIBARI Fortunato, 1800. — f. 47; 1802. — sv. 15 f. 20.
21. DIGRABELLI Tommaso, 1800. — f. 21.
22. DIPARES Giuseppe, vođa palube, 1799. — f. 91; 1800. — f. 21.
23. DONGIBALLI Tommaso, 1800. — f. 11.
24. FABRI Rafo, 1797. — sv. 11 f. 7v.
25. FERUGIA Antonio, 1804. — sv. 16 f. 60.
26. FERUGIA Francesco, 1798. — f. 43v.
27. FLERI Francesco, 1800. — f. 51.
28. GIBERTI Giuseppe, 1801. — f. 108; 1804. — sv. 16 f. 57.
29. GRIMINO Luigi, 1805. — sv. 18 f. 13.
30. IMBROGLIO Antonio, 1801. — f. 86.
31. INGVANES Paolo, 1802. — sv. 16 f. 19.
32. MALLIA Salvatore, 1800. — f. 58; 1801. — f. 118v; 1802. — sv. 15 f. 6.
33. MESSINA Salvatore, 1801. — f. 102.
34. MISINESE Niccolo', 1804. — sv. 16 f. 60; 1806. — sv. 18 f. 17.
35. NAVARA Vincenzo, 1799. — f. 51v; 1800. — f. 69v.
36. OLIVI Giovanni, 1805. — sv. 17 f. 32.
37. ROTTI Michelangelo, 1804. — sv. 16 f. 55.
38. SAGONA Francesco, 1801. — f. 102v.
39. SCIBRAZ (ŠIBRAC) Gaetano, 1803. — sv. 16 f. 5.
40. SCIERI Paolo, ekonom, 1798. — f. 34.
41. VELLES Gaetano, kormilar, 1798. — sv. 12 f. 29v; (Vella) 1805. — sv. 17 f. 30.
42. ZAMBATTA Giorgio, 1798. — f. 39v.

ŠPANJOLSKA

1. BIBUN Battista, 1800. — f. 21.
2. GARDOELLI Antonio, 1800. — f. 11.
3. GVIDO Simone, 1801. — f. 96.
4. MICHELI Piero, 1807. — sv. 14 f. 67.
5. NOVICH Jozo, 1801. — f. 118.
6. PIGNOLO Giovanni, 1805. — sv. 18 f. 4.
7. PONS Michele, 1803. — sv. 16 f. 20.
8. SILVA Francesco, kormilar, 1801. — f. 121.

9. SEQUENZIA Lessandro, 1801. — f. 78 i 97v; 1802. — sv. 15 f. 21.
10. VERTIS Piero, 1799. — f. 74.
11. VIANI Giorgio, 1805. — sv. 18 f. 8.
12. VILLA Giacomo, 1804. — sv. 17 f. 55.
13. VIGLIAVICENZO Cristoforo, 1801. — f. 78.
14. FIYUROVA Manuele, 1800. — f. 118 (Biskaj).
15. FONTAVO Tommaso, 1799. — f. 53 (Cartagena).
16. NOVO' Giuseppe, 1804. — sv. 16 f. 43 (Malaga).
17. PLO' Antonio, 1805. — sv. 17 f. 56 (Barcelona).
18. VILLARET Bartolomeo, kormilar, 1805. — sv. 17 f. 44 (Barcelona).
19. MARIEN Giuseppe, 1800. — f. 5 (Catalonia).
20. PUGIOL Giovanni, kormilar, 1806. — sv. 16 f. 32 (Maiorca).
21. RABAFFAL Sebastian, 1806. — sv. 18 f. 31.

G R Ć K A

1. SERAFINI Gio, 1800. — f. 20 (Hios).
2. STONERO Giuseppe, 1801. — f. 103v. (Hios).
3. CROVETTI Antonio, 1800. — f. 45 (Kriti).
4. GREGO Niccolo, 1804. — sv. 16 f. 65 (Zakintos).
5. TROJENI Constantino, 1800. — f. 3 (Agia Maura).
6. PALAMIDA Luigi, 1800. — f. 32 (Tinos).
7. PANAJOTTI Vasilopolo, 1800. — f. 16 (Kefalonia).
8. TOCASINI Giorgio, 1805. — sv. 17 f. 38 i sv. 17 f. 47 (Mikonos)
9. MANOELLI Niccolo' 1805. — sv. 17 f. 38 i 47 (Kriti).
10. ARONIS Anastasio, 1801. — f. 88v (Kerkira).
11. CIPRIOTTI Gio, 1801. — f. 93 (Kerkira).
12. LIPERACH Gio, 1806. — sv. 14 f. 46 (Kerkira).
13. PALMA Giuseppe, kormilar, 1800. — f. 36é; 1801. — f. 107 (Kipros).

F R A N C U S K A

1. CASTALDO Antonio, 1799. — f. 117 (Nice).
2. CASTALDO Giorgio, kormilar, 1799. — 117 (Nice).
3. TOMASI Vittorio, 1798. — sv. 12 f. 25v (Nice).
4. CUSEN Desiderio, 1800. — f. 118 (Provence).
5. BORGO Domenico, 1803. — sv. 16 f. 11 (Korzika).
6. CORODI Tommaso, 1799. — f. 72.
7. MATTEI Giuseppe, 1798. — f. 34.
8. DANESE Allessandro, 1797. — f. 128 (Bastia).

A L B A N I J A

1. ARNAS Marko, 1797. — sv. 12 f. 4v.
2. CAKOVIC Gregor, 1799. — f. 54 é 1802. — sv. 15 f. 30

D A N S K A

1. BON Tom, 1802. — sv. 15 f. 37v.
2. GREGH J., kormilar, 1800. — f. 24 i 69.

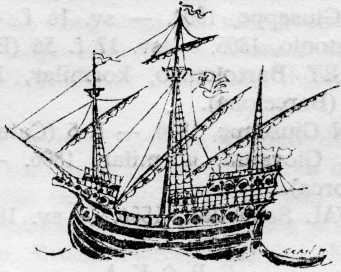
P O R T U G A L

1. TORES Vicenzo, kormilar, 1806. — sv. 18 f. 30.
2. TONSEC Gio. Batt., 1805. — sv. 17 f. 46.

O S T A L I S T R A N C I

1. BRLAS (BERLAS) Ivan, 1805. — sv. 17 f. 29 (Mađarska).
2. PEGGIO Giuseppe, 1799. — f. 79 (Smirne).
3. CARTGENA Cataldo, 1805. — sv. 17 f. 45.

4. CARLETTO Giuseppe, 1800. — f. 66.
5. DANIEL Crist., 1804. — sv. 17 f. 5; 1805. — sv. 18 f. 7; 1806. — sv. 18 f. 29.
6. FOSTI Giuseppe, 1806. — sv. 18 f. 23.
7. SOAVI Lorenzo, kormilar, 1800. — f. 44.
8. FARIN Giuseppe, 1800. — f. 113.

Dakle, u ovom radu prvi put smo donijeli za vremensko razdoblje od 1797. do 1806. godine popis malteških, grčkih, španjolskih i ostalih stranih mornara koji su bili zaposleni-ukrcani na trgovačkim jedrenjacima Dubrovačke Republike. Za svakoga smo pomorca ispisivali na karticama ime i prezime, godinu kada je ušao u popis posade dubrovačkog broda, mjesto ili područje odakle je, te radno mjesto koje je zauzimao na brodu. Oko toga rada bilo je problema. Tadašnji pisari prepisivači nisu pravili nikakve registre. Oni su samo prema potrebi i onako kako su to dubrovačke vlasti zahtijevale upisivali imena i njihove podatke za svaki popis momčadi tih brodova.

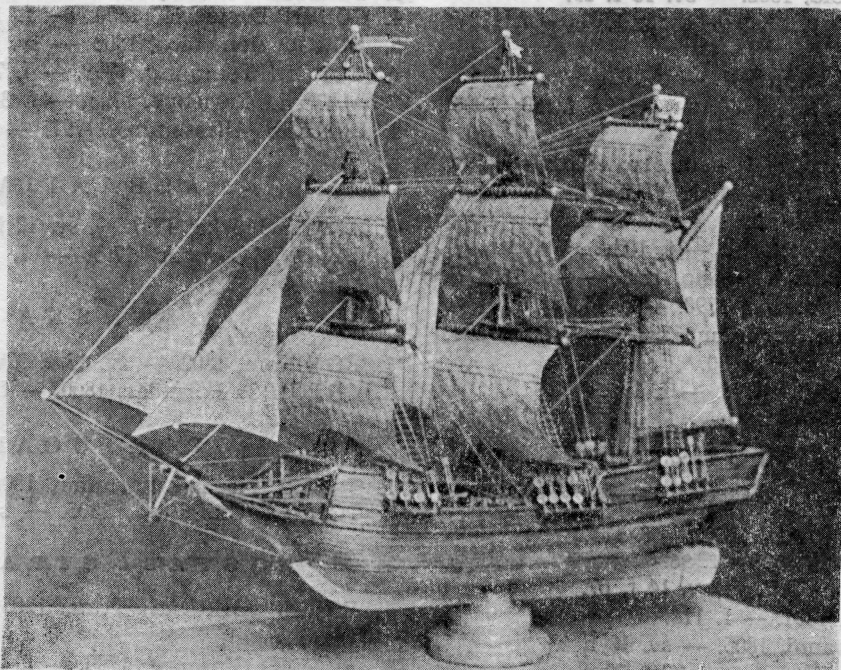
Ovim radom smo utvrdili da je od 1797. do 1806. godine bilo ukrcano oko stotinu malteških, španjolskih, grčkih, francuskih i nekih drugih stranih pomoraca, na brodove dubrovačke države. Najviše ih je bilo s Malte (42 mornara), pa iz Španjol-

ske (21 mornar ili kormilar), pa osam francuskih mornara itd. Zaposlenje tih mornara i kormilara bilo je uglavnom privremeno. Desetak ih je bilo zaposleno dvije do tri godine, a njih petnaestak tri godine.

Pomorskim ediktom Dubrovačke Republike iz 1745. bilo je normirano — a ovaj rad arhivskom dokumentacijom to i potvrđuje — da samo niža zvanja brodskih zanimanja na dubrovačke brodove mogu doći strani pomorci.

Utvrdivši tako taj sveukupni broj stranih pomoraca koji su plovili i zajedno radili s dubrovačkim pomorcima u ovom razmatranom razdoblju (talijanskih pomoraca oko 500, a ovih ovdje oko stotinu) na trgovačkim jedrenjacima dubrovačke države pored ostalog možemo izvesti i ovaj zaključak: zajednički život dubrovačkih i stranih pomoraca morao je pridonositi razumijevanju i zbližavanju među pripadnicima različitih naroda. U zajedničkom životu na jedrenjacima, u svakodnevnoj zajedničkoj borbi u svladavanju teškoća i opasnosti plovidbe, ali i doživljavajući i ugodne momente pomoračkog i lučkog života, stvarana je spoznaja ne samo o međusobnoj povezanosti u radu nego i u osobitosti naše kulture, ljudi i običaja, i to se, u konkretnom slučaju, zbivalo u svijesti ovih stranih mornara koji su plovili na jedrenjacima dubrovačke države.

Podacima iz ovoga rada bacili smo jedno novo svjetlo na prošlost pomorstva Dubrovačke Republike, svjetlo koje je razotkrilo u jednom određenom vremenu zapretani trag prisutnosti stranih pomoraca na dubrovačkim brodovima. Ako i nismo mogli o njima nešto više doznati, uspjeli smo izvući njihova imena, njihova radna mjesta. Ovaj rad omogućio je da upoznamo i ovu stranu, ne manje značajnu koliko i interesantnu, života i rada u trgovačkoj mornarici Dubrovačke Republike.

Model pulake (XVIII st.)